

m

Raken baby's te gestresst in chrèches? Een bijdrage aan de discussie op pag. 2/3

382.000

kinderen (0-4 jaar) gaan één of meer dagen per week naar de crèche – een stijging van 60 procent sinds 2006

25

uur per week, gemiddeld, gaan baby's en peuters naar de crèche of een gastouder

Foto Shutterstock

04/05 'Storyteller' Mieke Bouma geeft les in omgaan met **tegenslag**

06 **Marjoleine de Vos** ziet zichzelf anders op foto's

07 **Waarom nabestaanden niet boos moeten zijn na zelfmoord**

20

procent van de werkende vrouwen maakt geen gebruik van kinderopvang

STORYTWEETS

@kuskell: Deze @iAdoreMelis stuurt me een heel levensverhaal, komt het d'r uiteindelijk op neer dat de vraag is ; wat vind je lekkerder cola of fanta?

@loisvelden: Haha dit gaan we toch niet menen hè? Heb ik weer: in de trein zitten naast een gepensioneerd clown die zijn levensverhaal even kwijt moet.

@emilixboudens: bij mij gaat nooit alles goed. soms gaat er iets goed maar dan is alles weer slecht. story of my life

@Faatjeh: Ik wil iets fantastisch in m'n leven beleven zoals een Titanic verhaal op de boot naar Marokko. Alleen dat niemand dood gaat.

@bobvwijk: Ik was gister naar een theatervoorstelling. Maar het was een verhaal over zijn eigen leven, dus is het dan acteren?

@xTienerShitt: Het leven is net een verhaal: als je een happy end wilt, moet je daar zelf voor zorgen.

@LachJeStrack: Wist je dat m'n leven is gebaseerd op een waar gebeurd verhaal?! #LachJeStrack

@OfficialLars: Mijn leven, alles gaat fout. Mijn leven, is niet van goud. Mijn leven, niet echt speciaal. Mijn leven, een lang verhaal..

Op pagina 4/5: 'Storyteller' Mieke Bouma ziet ieder mens als de auteur van zijn eigen leven.

Interactief

- De kwaliteit van kinderopvang staat regelmatig ter **discussie**. Wat zijn uw ervaringen? Is het inderdaad beter, zoals Marilse Eerkens stelt, baby's in hun eerste levensjaar niet naar een crèche te brengen? Reacties naar mensen@nrc.nl.

- **Reacties** van lezers op artikelen in dit katern *Mens* & zijn te lezen via www.nrc.nl/mensen.

- Overall in de publieke ruimte laten mensen hun sporen na: in graffiti, in verrassende en/of kunstzinnige uitingen, in teksten. De fotoserie **Mens & Straatbeeld** zoekt die bijzondere sporen. Zie pagina 6 en mail uw foto plus toelichting aan mensen@nrc.nl.

56

procent van de gezinnen met minderjarige kinderen telt een ouder die fulltime werkt en een met werk in deeltijd

2 Mens& reportage

DE WENDING

Ik was communicatieadviseur

„Meteen werken. Vol ervoor gaan. Na m'n studie communicatiewetenschap kreeg ik, na een zware selectie, een traineeship bij Hill & Knowlton, de top op communicatiegebied in Nederland. Waarom? Ik ben gretig, flexibel, pak alles aan, blijf een pietje precies onder stress.

„Super, die baan. Een harde wereld ook. Je kijkt overal binnen, krijgt leuke klussen. Het WK voetbal naar Nederland en België halen bijvoorbeeld – wat niet helemaal gelukt is. Veel communicatie rond reorganisaties. Ze waren tevreden over me. Ik kreeg veel werk, een vaste aanstelling.

„Mediarelaties, dat vond ik het leukste. Interessant. Maar ik merkte, in gesprek met journalisten, dat ik telkens dacht: ik wil jouw baan wel hebben. Eigenlijk ben ik wat dromerig. Als communicatieadviseur raakte ik kwijt wat ik juist zo leuk vond om te doen: zelf schrijven. „Mijn vriend en ik hadden al langer plannen voor een wereldreis. Het kapitaal daarvoor hadden we na een paar jaar werken opgebouwd. Sommige collega's snapten niet dat ik wegging. Je hebt het toch goed? Anderen waren jaloers. De meesten zeiden: 'Tof, ga maar'.

„Je zegt de huur op, telt je centen na, gooit de zolder van je ouders vol en vertrekt.”

Claudia van Tunen (26)
Heeft een vriend. Geen kinderen.
Woonde in Amsterdam. Nu even nergens.

Deze rubriek gaat over mensen die het roer in hun leven radicaal hebben omgegooid. Deed u dat onlangs en wilt u op deze plek staan? Stuur een mail naar mensen@nrc.nl

Ik ben backpacker

„Je hebt niet veel nodig als backpacker. Een rugzak, kleren, paspoort, creditcard, camera's, laptop, surfplank. Zeven maanden zijn we onderweg. Begonnen met een vlucht naar Moskou, de Trans Mongolië Expres, China, Tibet, Nepal, Thailand, Myanmar, Laos, Nieuw-Zeeland, Maleisië, Indonesië nu. Straks de Filipijnen, India, Afrika, Argentinië, Antarctica, Zuid-Amerika, Noord-Amerika. Dan hebben we de zeven werelddelen gehad.

„We lopen uit. Na de zestigste tempel gaat het niet meer om wereldwonderen. Het gaat om kleine dingen. Een tof stadje, lekker eten in een krakemikkig tentje, een pas op 5.400 meter hoogte.

„Je gaat langzamer reizen. Je wordt moe. Tijd voor jezelf, dat is fijn. Mensen ontmoeten. Je leert veel. Over jezelf. Over geduld. Ik kom steeds beter te weten wat ik leuk vind. „Ik schrijf een reisblog, backpackgek.nl, maar de communicatiewereld, dat is het niet meer. Misschien ga ik de toer op van voedingsadvies. Of yogalerares. Of schrijfster.

„Nog een jaar weg, hoop ik. En dan settelen, buiten Nederland. We gaan een fijn klimaat zoeken, een andere cultuur. Iets relaxter ook.”

Hans Wammes

Een baby kan in zijn eerste levensjaar beter niet naar de crèche, betoogt journalist Marilse Eerkens. Te veel stress. Onzin, vindt hoogleraar Chantal Kemnes. Stress hoort bij het leven.

Brigit Kooijman

O

„heb je er weer zo een', zegt mijn zwager snuivend als ik vertel over mijn aanstaande ontmoeting met psycholoog en journalist Marilse Eerkens, die in haar boek *Wat doen we met de baby?* betoogt dat de crèche slecht is voor de ontwikkeling van baby's. „Ik zat ooit in de trein met een kennis, die vroeg hoe ik dat nu deed als alleenstaande vader met een dochter. 'Ze gaat naar de crèche', zei ik, waarop een vrouw naast ons opstond en hysterisch met haar vinger priemde: 'Het – komt – door – jullie! Het komt door die crèches dat de maatschappij naar de knoppen gaat!'

„Nee,” zegt Eerkens beslist. „Ik ben geen crèche-basher. Ik ben juist een groot voorstander van de crèche, voor kinderen vanaf twee jaar. Maar voor baby's is een crèche niet geschikt. Om die conclusie kun je gewoon niet heen als je kennis neemt van de nieuwste neurowetenschappelijke inzichten, waaruit blijkt dat de groei van babyhersenen nog veel spectaculairder is dan we dachten.

„Hoe een mens zich cognitief en sociaal-emotioneel ontwikkelt, is sterk afhankelijk van de zorg die hij heeft gekregen in zijn eerste levensjaren. En de zorg in een kinderdagverblijf is voor baby's niet voldoende, vooral omdat ze er te weinig individuele aandacht krijgen en daardoor te weinig gestimuleerd worden in hun ontwikkeling. Daarbij is het er te onrustig, wat hun stressniveau opdrijft.”

Marilse Eerkens is geen christenfundamentalist maar een ambitieuze journaliste (ze was onder meer redacteur bij het opvoedblad *J/M*), wederhelft van Bastiaan Geleijne, een van de makers van de Fokke & Sukke-strip. Ze wil met haar boek, waarvoor ze tientallen psychologische en neurobiologische onderzoeken heeft bestudeerd, vrouwen dan ook zeker niet terug naar het aanrecht dirigeren, zegt ze. Ze pleit alleen voor een betere zorg voor baby's; zo is gastouderopvang volgens haar te verkiezen boven een kinderdagverblijf. Eerkens

Acceptatie van baby's in opvang stijgt

• **60 procent van de vrouwen** in Nederland doet betaald werk (12 uur of meer), tegenover 76 procent van de mannen.

• Het aantal vrouwen met kinderen dat betaald werk doet, is de laatste jaren toegenomen. Hoe hoger de opleiding, hoe hoger de arbeidsdeelname. Van de **moeders** met een **hbo-opleiding of hoger** werkt **83 procent**. Bij moeders met alleen **basisonderwijs** is dit **22 procent**.

• **Vrouwen** werken gemiddeld **25 uur** per week, **mannen 37 uur**. Mannen zijn sinds 2001 gemiddeld 1 uur per week minder gaan werken.

• Het aantal vrouwen dat **stopt** met werken na de geboorte van het eerste kind is sinds 2001 **gedaald van 19 procent naar 9 procent**.

• 49 procent van de vrouwen en 71 procent van de mannen is van mening dat een baby in het eerste levensjaar uitsluitend bij de **eigen ouders het best af is**. In 2008 waren deze percentages hoger: de acceptatie van baby's in kinderopvang neemt dus toe. Bron: *Emancipatiemonitor 2010*

'Het belang van het kind moet weer voorop staan, niet dat van de ouders of van de economie.' Foto Jacqueline de Haas/Hollandse Hoogte

Naar de crèche? Nog even wachten!

voelt zich in haar pleidooi gesteund door Unicef en het Nederlands Jeugdinstituut.

Chantal Kemner, hoogleraar biologische ontwikkelingspsychologie aan de Universiteit Utrecht en auteur van *Het sociale leven van baby's* (over de hersenontwikkeling van baby's), noemt *Wat doen we met de baby?* „het product van iemand die de klok heeft horen luiden, maar niet weet waar de klepel hangt”. Kemnes: „Het idee dat baby's de eerste twee jaar niet naar de crèche zouden kunnen, is slecht onderbouwd. Eerkens beweert dat de hersenontwikkeling van baby's in gevaar komt, onder meer doordat de omgeving niet stimulerend genoeg is. Maar dat is je reinste flauwekul. Er is in een crèche meer dan genoeg uitdaging voor een baby. Het klopt dat het brein in het eerste levensjaar in capaciteit verdrievoudigt en dat allerlei belangrijke verbindingen ontstaan, maar dat betekent niet dat een baby voortdurend hoeft te worden geprikkeld en gestimuleerd. Fysiek groeien kinderen ook enorm snel de eerste twee jaar, maar je doet een kind van anderhalf tot acht niet op ballet.”

In *Wat doen we met de baby?* voert Eerkens aan dat baby's door hun nog onvolgroeide 'stress-systeem' niet te veel aan stress mogen worden blootgesteld – wat volgens haar in een crèche wel gebeurt. De risico's op de lange termijn zijn een hogere stressgevoeligheid, een slecht werkend immuunsysteem, leermoeilijkheden en sociaal-emotionele problemen. Hoe goed een kinderdagverblijf ook is en hoe sensitief de leidster, een baby zal altijd verhoogde stresswaarden laten zien.

Kemner zegt hierover: „Stress is helemaal niet erg. Integendeel, stress hoort bij het leven

en bereidt een kind ook voor op spannende situaties later, bijvoorbeeld op school. Wat belangrijk is, is dat de stress niet permanent aanwezig is, en er zijn geen aanwijzingen dat dat bij de crèche het geval is. Zolang de stresswaarden thuis maar weer dalen, is er geen reden tot ongerustheid.”

Voor Eerkens is het duidelijk. We willen het niet zien in Nederland. We willen het niet weten, zo blij zijn we dat vrouwen eindelijk meer buitenshuis zijn gaan werken. Dus lopen we in Europa achter, bijvoorbeeld als het gaat om goede regelingen voor ouderschapsverlof. „Het belang van de kinderen moet weer voorop komen te staan, en niet dat van ouders en van de economie. Ik vind dat we ons Hollandse model met veel parttime werkenden moeten koesteren in plaats van er cynisch over te doen. Alleen moeten dan natuurlijk veel meer mannen óók parttime gaan werken. Daar is nog een grote emancipatieslag te slaan.”

Wat doen we met de baby? van Marilse Eerkens verschijnt donderdag 19 april bij uitgeverij Bertram + De Leeuw.

Maar: 'Er is ook veel veranderd in de kinderopvang'

• **Mariëlle Rompa**, voorzitter van **Brancheorganisatie Kinderopvang**, reageert op de kritiek van Marilse Eerkens: „Zij baseert zich voornamelijk op een onderzoek van het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek uit 2009, over de situatie in 2007/2008. Dat was kort na de invoering van de Wet op de Kinderopvang in 2005. Deze moest ervoor zorgen dat meer ouders gebruik konden maken van kinderopvang. In die jaren is de capaciteit explosief gegroeid. Toen lukte het niet voldoende – en voldoende geschoolde – medewerkers te krijgen.

„Nu zijn we ruim vier jaar verder en is er veel gebeurd. De rijksoverheid heeft veertig miljoen euro uitgetrokken voor de pedagogische scholing van medewerkers. Een Bureau Kwaliteit Kinderopvang is opgericht. Dat heeft vastgelegd wat voor kinderen in deze ontwikkelingsfase belangrijk is. Er is een Convenant Kwaliteit Kinderopvang gekomen.

„Door bezuinigingen op de kinderopvangtoeslag en de economische crisis kampen kinderdagverblijven bovendien nu met leegloop. Ze moeten dus extra hun best doen het voor ouders aantrekkelijk te maken. Het kan niet anders dan dat de kwaliteit nog een extra impuls heeft gekregen. Er is dus veel veranderd de afgelopen jaren, en het wordt hoog tijd voor een nieuwe kwaliteitsmeting.”

Lange termijnrisico's: meer stress, lastiger leren en sociaal-emotionele problemen

GROEPSFOTO

Vanaf het water ziet alles er anders uit

Willem Schnack, gepensioneerd leraar maatschappijleer:

„Deze foto is gemaakt in 2006 tijdens een zeiluitje met een VMBO-klas. Mijn vrouw en ik kochten in 1981 ons eerste bootje. Toen ik op de VMBO-school in Purmerend ging werken, is de gewoonte erin gesloten klassen mee te nemen voor een dagje uit.

We hadden een standaard route. Eerst op de fiets naar Monnickendam. Dan met de boot naar Marken voor een ijsje. In de Gouwzee ging

het anker uit, en kon iedereen het water in. Als afsluiting aten we een patatje in Volendam. Het kostte niets en was altijd leuk. Op de foto staat een klas tijdens het ijsje op Marken.

Het is voor iedereen die niet vaart een klein wonder om vanaf het IJsselmeer de haven van Volendam binnen te varen. Vanaf het water ziet alles er anders uit. Voor kinderen die nog nooit een zeilbootje van dichtbij hebben gezien, is het een bijzondere ervaring om in de zon aan dek te zitten, knus in het kajuitje te kruipen

en zomaar overboord te springen.

De leerlingen hadden altijd veel plezier. Ik ben sinds een jaar gepensioneerd maar kom nog regelmatig oud-leerlingen tegen. Ze vertellen vaak goede herinneringen aan de zeiluitjes te hebben.

Het was allemaal niks bijzonders, maar het zijn leuke herinneringen.”

Gezocht: liefst recente groepsfoto's met een verhaal. Mail uw (digitale) foto met toelichting naar mensen@nrc.nl